

Duas sem trêš RAIZ DI POLON foto João Barbosa

ene en aids enzovoort; laat ze hun ding doen en misschien is het binnen twintig jaar zinvol contacten te leggen.' Dat is een absoluut verdedigbare houding. De andere optie is: 'we willen wel samenwerken, zeker als zij daar zelf om vragen'. Waarom zouden we alleen met Europeanen samenwerken, terwijl onze organisatie voor internationalisme opteert? We willen niet dat Portugal geïsoleerd in een hoekje blijft zitten, maar waarom dan wél contacten met Parijs, New-York en Tokio en niet met Maputo? Eens je gekozen hebt voor die tweede optie, is de grote vraag hoe je de verhouding tussen de twee partners moet aanpakken. Jammer genoeg is het vaak onvermijdelijk dat je als Europeaan in de situatie van leraar terecht komt en je daar een enorm koloniaal schuldgevoel aan overhoudt. Je hebt de neiging op zoek te gaan naar het ontkennen daarvan. Zo ga je bijvoorbeeld zoeken naar 'de pure Afrikaanse dans', maar dat is natuurlijk ook een mythe. De volksdansen van Kaapverdië bijvoorbeeld hebben alles te maken met oude Europese volksdansen: zo vind je daar verbasterde vormen van de polka of de mazurka. De Kaapverdische eilanden waren immers oorspronkelijk leeg, onbewoond, en kregen daarna meteen een gemengde bevolking. In Mozambique ervaar je dan weer een sterke invloed van de Russische en Cubaanse klassieke balletmeesters die daar ingevoerd werden tijdens de communistische periode. Veel traditionele dansen waarvan wij denken

dat ze zeer oud zijn, dateren van de jaren vijftig, van tijdens de kolonisatie. Ik denk hier bijvoorbeeld aan de seksueel gekleurde dansen; dat zijn verbasteringen van traditionele dansen die in de bordelen opgevoerd werden om de blanke klanten te behagen.

Ik ben zelf eerder voorstander van het wél aangaan van een samenwerking; we moeten maar risico's nemen en eventueel botsen. Fouten maken we toch; het niet aanknopen van contacten lijkt mij minder interessant. We hebben nu het plan opgevat om in Mozambique een opleiding op te zetten. *Alma Txina* was immers maar één stapje in een lang proces dat zal doorlopen tot het zichzelf overbodig heeft gemaakt, tot het namelijk vanzelfsprekend is geworden dat Afrikaanse gezelschappen in Europa hun werk tonen en omgekeerd.

Het grootste probleem van de samenwerking ligt in de ongelijkheid wat kennis en ervaring betreft. De financiële kant valt nog wel te regelen: je kan manieren vinden om het geld niet uitsluitend 'vanuit het noorden' te laten komen. De subsidies voor *Alma Txina*, bijvoorbeeld, zijn rechtstreeks naar Maputo gegaan en werden daar beheerd zonder langs ons te passeren. Ook in de opleidingsprojecten kan je nog een en ander uitbalanceren, maar niet wat contacten en kennis betreft; de voorstellen om bepaalde mensen uit te nodigen komen enkel van onze kant, maar je stelt